

PHÁT TRIỂN KHU KINH TẾ CỬA KHẨU MÓNG CÁI (QUẢNG NINH) TRONG BỐI CẢNH MỚI: VẤN ĐỀ VÀ GIẢI PHÁP

LÊ THANH TUẤN *

Tóm tắt: Trong xu thế hội nhập và phát triển mạnh mẽ của kinh tế khu vực và thế giới, việc xây dựng Móng Cái trở thành thành phố cửa khẩu quốc tế hiện đại được xem là một nhiệm vụ hết sức cần thiết. Bài viết phân tích thực trạng hoạt động của Khu Kinh tế Cửa khẩu (KKTCK) Móng Cái thuộc tỉnh Quảng Ninh trong những năm gần đây. Từ đó, làm rõ những vấn đề đặt ra đối với khu cửa khẩu này trong bối cảnh hợp tác kinh tế cửa khẩu với Trung Quốc. Đồng thời, trên cơ sở tiếp cận vấn đề từ lợi ích quốc gia với tầm nhìn tổng quát, toàn diện và dài hạn để xác định phương hướng, mục tiêu, giải pháp, cơ chế, chính sách vượt trội mang tính chất chiến lược, bài viết đề xuất một số gợi ý mang tính chất đột phá nhằm tập trung nguồn lực cho đầu tư và phát triển Móng Cái trong bối cảnh hiện nay.

Từ khóa: Khu Kinh tế Cửa khẩu, Móng Cái, Quảng Ninh, Kinh tế biên giới

Trước yêu cầu đổi mới và hội nhập quốc tế nhằm phát huy hiệu quả các nguồn lực phục vụ cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, ngày 10/4/2012 Thủ tướng Chính phủ đã ký quyết định số 19/2012/QĐ-TTg thành lập Khu kinh tế cửa khẩu (KKTCK) Móng Cái, tỉnh Quảng Ninh. KKTCK Móng Cái nằm ở phía Đông Bắc của tỉnh Quảng Ninh bao gồm thành phố Móng Cái và 9 xã, thị trấn của huyện Hải Hà, hiện được đánh giá là vùng đất có tiềm năng và lợi thế to lớn để phát triển thành vùng kinh tế động lực ở Bắc Bộ, là

cửa ngõ chủ lực đóng vai trò tích cực trong tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam. Việc thúc đẩy KKTCK Móng Cái phát triển toàn diện và bền vững trên cơ sở khai thác tối đa tiềm năng và lợi thế so sánh của khu vực Đông Bắc (có cửa khẩu biên giới quốc tế, vừa có cảng biển nước sâu) để phát triển tổng hợp các lĩnh vực thương mại, du lịch, dịch vụ, công nghiệp, an ninh-quốc phòng... có ý nghĩa rất quan trọng đối với Việt Nam.

1. Thực trạng phát triển KKTCK Móng Cái (tỉnh Quảng Ninh)

* ThS. Lê Thanh Tuấn, NCS. Học viện Khoa học xã hội

Thành phố Móng Cái nằm ở cực Đông Bắc của Tổ Quốc, luôn được Trung ương và tỉnh Quảng Ninh xác định là địa phương có vị trí, vai trò chiến lược quan trọng về chính trị, kinh tế, quốc phòng-an ninh và đối ngoại. Móng Cái có diện tích tự nhiên khoảng 518 km² (đất liền 85%, đảo 15%), có 78,44 km đường biên giới trên bộ và trên biển tiếp giáp nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa (biên giới trên bộ 60,025 km, biên giới trên biển 18,419 km); có 17 đơn vị hành chính (8 phường, 9 xã); 6 dân tộc; hiện có dân số trên 10 vạn người; có hệ thống giao thông thủy, bộ và hệ thống cảng - bến bãi thuận tiện gắn với 01 cửa khẩu quốc tế, 06 điểm kiểm tra hàng hóa xuất khẩu với thị trường rộng lớn của khu vực Tây Nam Trung Quốc. Trong tiến trình hội nhập kinh tế hiện nay, các thế mạnh và lợi thế so sánh của Móng Cái đang được phát huy tốt, là địa bàn có vị trí quan trọng trong chiến lược biển của Việt Nam, cũng như trong trục kinh tế trọng điểm Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh. Hiện nay Móng Cái đã trở thành một trong hai trung tâm kinh tế lớn của tỉnh Quảng Ninh; trong đó cửa khẩu Móng Cái được xác định là cửa khẩu biên giới trên bộ quan trọng bậc nhất của Việt Nam và là cửa ngõ quan trọng trong tiến trình hội nhập kinh tế quốc tế giữa các nước trong khu vực, nhất là trong quan hệ hợp tác kinh tế giữa Việt Nam và Trung Quốc. Móng Cái có vị trí đặc biệt quan trọng, là điểm giao thoa và là “bàn đạp” để phát triển kinh tế trong chiến lược *Hai hành lang và một vành đai kinh tế*.

Để tạo điều kiện cho Móng Cái phát triển nhanh và vững chắc nơi vị trí tiền

tiêu của Tổ quốc, nên đến nay Móng Cái là một trong số ít địa phương (cấp huyện) có đầy đủ các văn bản của các cấp (Trung ương Đảng, Chính phủ và tỉnh Quảng Ninh) xác định rõ định hướng, cơ chế chính sách để phát triển thành Khu kinh tế cửa khẩu tự do, hướng ngoại, có độ mở cao. *KKTCK Móng Cái được xác định xây dựng trở thành trung tâm kinh tế, thương mại, du lịch và dịch vụ vùng trung du và miền núi phía Bắc và Vành đai kinh tế Vịnh Bắc Bộ, đóng vai trò là trạm trung chuyển hàng hoá và dịch vụ giữa Việt Nam và Trung Quốc, Việt Nam - Đông Bắc Á⁽¹⁾*. Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái được tổ chức thành khu phi thuế quan và các khu chức năng như: *Khu cửa khẩu quốc tế, các khu công nghiệp, trung tâm tài chính, khu đô thị, khu trung tâm hành chính, khu dân cư và các khu chức năng khác*. Quy mô, vị trí từng khu vực được xác định trong quy hoạch chung và quy hoạch chi tiết KKTCK Móng Cái.

Bên cạnh đó, theo “*Quyết định về việc phê duyệt nhiệm vụ quy hoạch chung xây dựng Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái tỉnh Quảng Ninh đến năm 2030 tầm nhìn đến năm 2050*” của Thủ tướng Chính phủ ký ngày 31/12/2013, trong đó xác định một số nội dung quan trọng đối với việc xây dựng KKTCK Móng Cái đến năm 2030 tầm nhìn đến năm 2050; theo đó xác định Móng Cái là trung tâm phát triển kinh tế, thương mại, du lịch, dịch vụ và cảng biển của vùng Trung du và miền núi phía Bắc, của vành đai kinh tế ven biển vịnh Bắc Bộ và đầu mối của hành lang kinh tế Côn Minh (Trung Quốc) và Hà Nội - Hải Phòng

- Móng Cái - Phòng Thành; có vị trí quan trọng về an ninh, quốc phòng.

Thực hiện chủ trương, cơ chế chính sách của trung ương và của tỉnh Quảng Ninh, với nỗ lực đổi mới nhằm khai thác lợi thế so sánh, trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế, Móng Cái đã đạt được nhiều thành tựu quan trọng trên các lĩnh vực.

Trước hết, cơ cấu kinh tế Móng Cái chuyển dịch nhanh theo hướng hiện đại với mô hình: Dịch vụ - Công nghiệp - Trung tâm công nghiệp - Nông nghiệp. Trước năm 1989, huyện Hải Ninh (nay là thành phố Móng Cái) là một huyện biên giới thuần nông, kinh tế nghèo nàn, lạc hậu, chậm phát triển, tỷ trọng nông nghiệp chiếm trên 90%. Tháng 2/1989, thực hiện chủ trương của Bộ Chính trị về đổi mới, mở cửa biên giới, bình thường hóa quan hệ Việt Nam - Trung Quốc, cơ cấu kinh tế Móng Cái bước đầu có hướng chuyển dịch tích cực, đặc biệt từ năm 1996, Móng Cái được phép thực hiện thí điểm một số chính sách đối với khu vực cửa khẩu⁽²⁾; kết quả là kinh tế Móng Cái có bước tăng trưởng đột phá, cơ cấu kinh tế chuyển dịch nhanh theo hướng hiện đại và Móng Cái trở thành một trong hai trung tâm kinh tế, thương mại, du lịch và dịch vụ lớn của tỉnh Quảng Ninh.

Thứ hai, các lĩnh vực kinh tế có ưu thế của Móng Cái đều đạt mức tăng trưởng khá nhanh như: Xuất nhập khẩu (XNK) qua cửa khẩu giai đoạn 1996 - 2006 đạt tốc độ tăng trưởng bình quân 24,5%/năm; giai đoạn 2006-2011 là 26,25%/năm; tổng kim ngạch XNK của riêng Móng Cái chiếm tới 95,7% tổng kim ngạch XNK qua các cửa

khẩu biên giới đất liền Việt Nam - Trung Quốc trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh và chiếm trên 40% tổng kim ngạch hàng hóa XNK qua các cửa khẩu các tỉnh biên giới phía Bắc. Giá trị hàng hóa XNK qua cửa khẩu Móng Cái năm 2011 tăng hơn 20 lần so với năm 1996. Từ năm 2011 đến nay, tổng giá trị hàng hóa XNK qua cửa khẩu Móng Cái đạt 14.160 triệu USD, tăng bình quân đạt 7,2%/năm. Giai đoạn 2011-2013 thuế thu từ XNK đạt 1.792,6 tỷ đồng⁽³⁾.

Tổng mức lưu chuyển hàng hóa trên địa bàn Móng Cái giai đoạn 2006-2011 tăng bình quân 23,55%/năm; giai đoạn 2011-2014 đạt 26.493 tỷ đồng, tăng bình quân 4,4%/năm; hiện nay trên địa bàn có 04 trung tâm thương mại, 14 chợ với trên 4.735 điểm kinh doanh, tổng vốn đầu tư đạt gần 1.000 tỷ đồng.

Thứ ba, với các cơ chế, chính sách thuận lợi về xuất nhập cảnh, hoạt động du lịch bắt đầu phát triển mạnh từ năm 2000. Trong giai đoạn 2001-2005, số lượng khách xuất nhập cảnh qua cửa khẩu quốc tế Móng Cái đạt 10.276.003 lượt người, tổng doanh thu đạt 1.447 tỷ đồng, tăng bình quân 22%/năm. Đến giai đoạn 2006-2011, tổng doanh thu đạt 1.893,74 tỷ đồng, tăng bình quân 12,95%/năm; giai đoạn 2011-2014, đạt 2,16 triệu lượt người, tăng bình quân 16,9%/năm và tăng bình quân 22%/năm về tổng doanh thu. Đến nay, trên địa bàn thành phố Móng Cái có 194 cơ sở lưu trú, duy trì hoạt động của 62 đầu mối đơn vị kinh doanh lữ hành quốc tế; có 01 sân golf 18 lỗ đáp ứng nhu cầu của du khách, v.v.

Thứ tư, giao thông vận tải phát triển đa dạng, tổng doanh thu ngành vận tải 4 năm

(2011-2014) đạt 1.416 tỷ đồng, tăng bình quân 13,3%/năm; số lượng phương tiện qua lại cửa khẩu giai đoạn 2011-2014 đạt 392.238 lượt, tăng 6,7 lần so với giai đoạn trước.

Thứ năm, thu ngân sách hằng năm đều đạt và vượt chỉ tiêu dự toán được giao. Giai đoạn từ 2006-2011, tổng thu ngân sách Nhà nước đạt 6.268 tỷ đồng, tăng 3,9 lần so với giai đoạn trước, tốc độ tăng bình quân đạt 16,2%/năm; giai đoạn 2011-2014 trong điều kiện khó khăn, thu ngân sách ước đạt 4.636 tỷ đồng, trong đó thu nội địa đạt 2.063 tỷ đồng (tăng 1,47 lần so với 2010), tốc độ tăng bình quân đạt 9,2%/năm.

Thứ sáu, thu hút đầu tư tăng nhanh sau khi có Quyết định 675/TTg (trước năm 1996 không có nhà đầu tư nước ngoài). Hiện nay, KKTCK Móng Cái có 19 dự án đầu tư với tổng số vốn đăng ký đạt gần 600 triệu USD; có gần 1.000 doanh nghiệp hoạt động trên tất cả các lĩnh vực kinh tế - xã hội.

Tuy nhiên, trên thực tế Móng Cái chưa có được cơ chế ưu đãi đủ mạnh, chưa thực sự tạo được “cú huyếch” để phát triển xứng tầm với lợi thế, vị trí chiến lược hiện có, nhất là chưa có cơ chế mạnh đối với một số khâu mang tính then chốt, đột phá để thực hiện hiệu quả việc hội nhập kinh tế quốc tế như: chưa có đường cao tốc Hạ Long - Móng Cái để kết nối cửa khẩu với thủ phủ của tỉnh Quảng Ninh; 29 dự án được ghi danh mục ưu tiên đầu tư tại quyết định 99/TTg đang gặp nhiều khó khăn trong việc triển khai; cơ chế tài chính, mô hình quản lý đối với KKTCK Móng Cái còn

chưa rõ ràng; còn nhiều hạn chế trong chính sách đối với cư dân biên giới, v.v. Trong khi đó, ngay bên kia biên giới là thành phố Đông Hưng (tỉnh Quảng Tây, Trung Quốc) trong nhiều năm qua đã được Chính phủ Trung Quốc triển khai thực hiện xây dựng “Khu khai phát thí điểm trọng điểm Đông Hưng”, cho phép áp dụng nhiều cơ chế, chính sách ưu đãi đặc biệt, nhất là ưu tiên đầu tư cơ sở hạ tầng giao thông kết nối đối ngoại, cơ chế chủ động thu chi ngân sách, cơ chế quản lý XNK, XNC, chính sách đối với cư dân biên giới thông thoáng... đã tạo điều kiện thuận lợi cho Đông Hưng phát triển rất mạnh mẽ.

Từ thực tế trên, để Móng Cái phát triển thuận lợi trong môi trường hội nhập kinh tế quốc tế, điều cấp bách trực tiếp trước mắt là cần khắc phục nhanh chóng tình trạng tụt hậu và khác biệt về “đẳng cấp” so với các thành phố phía bên kia biên giới; đồng thời, cần đặt Móng Cái ở vị thế cạnh tranh; theo đó, Móng Cái cần được áp dụng cơ chế, chính sách ưu tiên đặc biệt nhằm hạn chế thua thiệt, tụt hậu và tránh bị trở thành “vệ tinh” của một số địa phương bên kia biên giới.

2. Những thách thức đang đặt ra

Móng Cái được xác định là khu kinh tế cửa khẩu tự do, hướng ngoại, có độ mở cao nhưng trong thực tế đang phải đối mặt với những khó khăn, thách thức khá nghiêm trọng.

Trước hết, mặc dù có cơ chế, chính sách ưu tiên ưu đãi, nhưng các cơ chế chính sách ưu tiên ưu đãi đó chưa cụ thể, đồng bộ và chưa đủ mạnh. Công tác quản

lý khu kinh tế Móng Cái còn chồng chéo với 3 đầu mối cùng quản lý là thành phố Móng Cái, huyện Hải Hà và Ban quản lý Khu kinh tế Tỉnh. Tình trạng này vừa ảnh hưởng đến hiệu quả hoạt động, vừa tạo kẽ hở trong quản lý.

Cơ chế, chính sách dành cho Móng Cái chưa mang tính đột phá, đầu tư vẫn còn chưa hướng vào trọng tâm, trọng điểm. Mặc dù được Chính phủ và tỉnh Quảng Ninh quan tâm từ rất sớm nhưng công tác đầu tư vẫn chưa tạo ra được những bước phát triển mang tính đột phá về chất nhằm hình thành nên một khu kinh tế ven biển hiện đại làm mô hình cho cả nước. Hiện tại, Móng Cái vẫn chưa trở thành một cực tăng trưởng kinh tế mang tính đối trọng xứng tầm. Nhiều chính sách đặc thù dành cho Móng Cái vẫn còn nhỏ lẻ, chưa mang tính chiến lược. Trong khi đó bên phía Trung Quốc, chính sách ưu đãi thương mại của khẩu được thay đổi rất linh hoạt về tài chính, thuế quan và đầu tư; đồng thời có sự kết hợp rất chặt chẽ giữa quản lý của Chính phủ với việc trao quyền tự chủ cao cho Khu tự trị dân tộc Choang (Quảng Tây) và tỉnh Vân Nam trong quan hệ kinh tế, thương mại biên giới với Việt Nam. Sự chênh lệch về chính sách cũng khiến cho việc phát triển kinh tế của khẩu bên phía Việt Nam gặp nhiều khó khăn.

Hai là, giao thông đối ngoại còn thiếu tính kết nối giữa Móng Cái với các thị trường lớn bên ngoài nên KKTCK Móng Cái gặp rất nhiều khó khăn. Kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, hạ tầng khu công nghiệp, khu kinh tế chưa tương xứng với tiềm năng, lợi thế của địa phương, chưa

đáp ứng được yêu cầu phát triển và nhu cầu của nhà đầu tư nên đã tác động không nhỏ đến kế hoạch, quyết tâm của các nhà đầu tư. Hiện nay, việc đi lại từ Móng Cái đến Hà Nội mất khoảng 8 giờ là khoảng thời gian khó chấp nhận đối với các nhà đầu tư và các mục tiêu kinh tế - xã hội.

Ba là, năng lực cạnh tranh còn yếu kém, điều này thể hiện trên một số khía cạnh chính như sau: i) Chính sách thu hút, khuyến khích đầu tư của địa phương chưa vượt trội do vẫn nằm trong khuôn khổ quy định chung của Nhà nước. Cơ chế, chính sách đặc thù, đột phá chậm được triển khai trong khi cạnh tranh trong thu hút đầu tư ngày càng gia tăng. ii) Công tác cải thiện môi trường đầu tư, nâng cao năng lực cạnh tranh, kết quả thu hút đầu tư chưa tương xứng với tiềm năng, lợi thế của Móng Cái, chưa thực sự huy động được sự vào cuộc của mọi cấp, mọi ngành, mọi người dân; các giải pháp thiếu đồng bộ, hiệu quả chưa cao. iii) Một số “điểm nghẽn” trong môi trường đầu tư, kinh doanh chậm được tháo gỡ; vướng mắc của các nhà đầu tư chưa được giải quyết kịp thời nên làm nản lòng các nhà đầu tư. iv) Hoạt động xúc tiến đầu tư chưa mang tính chuyên nghiệp nên hiệu quả còn hạn chế, chưa thực sự hấp dẫn các nhà đầu tư. Đội ngũ cán bộ làm công tác xúc tiến đầu tư còn thiếu và yếu về kinh nghiệm chuyên môn, hạn chế về ngoại ngữ, chưa thông hiểu tiếng nói của các nhà đầu tư nên chưa có sức lôi cuốn đối với họ.

Bốn là, kinh tế Móng Cái phát triển chưa bền vững, chưa ổn định và còn phụ thuộc vào phía Trung Quốc. Đây là thách

thức khá nghiêm trọng. Một mặt, là do việc quản lý cửa khẩu giữa Việt Nam và Trung Quốc chưa đồng nhất, trao đổi hàng hóa phụ thuộc rất nhiều vào phía Trung Quốc về thời gian, địa điểm, giá cả, mẫu mã, chất lượng hàng hóa. Thậm chí, hiện có tình trạng, chỉ khi được phía bên kia “bật đèn xanh”, doanh nghiệp Việt Nam mới “được” xuất khẩu hàng hóa. Mặt khác, cũng là do chúng ta chưa có chiến lược dài hạn về phát triển thương mại biên giới nên thường bị động về chính sách biên mậu, ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu quả hoạt động của các doanh nghiệp, nhất là các doanh nghiệp xuất khẩu nông sản. Nhiều hàng hóa xuất khẩu còn quá phụ thuộc vào thị trường Trung Quốc, cá biệt có mặt hàng sản xuất ra chỉ để xuất khẩu duy nhất sang thị trường này. Bởi vậy, khi phía bạn ngừng nhập, cũng đồng nghĩa với hàng hóa của Việt Nam gần như phải bỏ đi. Cơ cấu hàng Việt Nam xuất sang nước bạn giá trị không cao, hầu hết vẫn ở dạng nguyên liệu thô, mới qua sơ chế, nên sức cạnh tranh kém, dễ bị đối tác ép giá.

Năm là, tình hình an ninh trật tự khu vực biên giới diễn biến phức tạp, như hoạt động của các nhóm tội phạm, hoạt động buôn lậu, tội phạm xuyên biên giới (buôn bán ma túy, buôn bán phụ nữ trẻ em...) hoạt động sản xuất, tiêu thụ tiền giả, hàng giả...vẫn diễn ra thường xuyên, làm ảnh hưởng tiêu cực đến việc thúc đẩy, mở rộng các hoạt động kinh tế đối ngoại của Móng Cái.

3. Một số giải pháp khắc phục

Trước hết, về mô hình quản lý

KKTCK Móng Cái, để tránh chồng chéo trong quản lý, đề nghị Chính phủ thể chế hóa cơ chế quản lý cụ thể theo hướng giao cho một đầu mối quản lý (chính quyền Móng Cái) có đủ thẩm quyền để chủ động giải quyết được các vấn đề trong khu kinh tế theo đúng mục tiêu phát triển đã được xác định.

Bên cạnh đó, về cơ chế chính sách kinh tế, Chính phủ nên đưa KKTCK Móng Cái-Hải Hà gắn với Khu kinh tế tổng hợp Vân Đồn vào nhóm các khu kinh tế trọng điểm, được Chính phủ ưu tiên đặc biệt về cơ chế đầu tư trong giai đoạn 2012-2020; ưu tiên hỗ trợ có mục tiêu đầu tư xây dựng 26 công trình đã được phê duyệt trong quyết định 99/2009/QĐ-TTg ngày 29/7/2009 của Thủ tướng Chính phủ, trong đó ưu tiên đặc biệt đầu tư xây dựng đường cao tốc Hạ Long - Móng Cái để kết nối với đường cao tốc Hạ Long - Hải Phòng.

Thứ hai, có chính sách ưu đãi về thuế, tài chính: Để có đủ nguồn lực tài chính đột phá phát triển hạ tầng kỹ thuật nhằm khai thác tốt các tiềm năng, lợi thế của KKTCK Móng Cái, đề nghị Trung ương cho phép thành phố Móng Cái được quyền điều tiết để lại 100% từ nguồn thu XNK trên địa bàn trong thời gian từ năm 2015 đến 2020 để chủ động trong đầu tư phát triển. Các tổ chức, cá nhân người Việt Nam, người nước ngoài, người Việt Nam ở nước ngoài được phép đầu tư trực tiếp vào Móng Cái theo nhiều hình thức đầu tư khác nhau (các hình thức đầu tư đã và đang được các nước trên thế giới áp dụng); trước mắt, cho phép Móng Cái được áp dụng hình thức hợp tác công tư PPP đối

với một số lĩnh vực về hạ tầng, y tế giáo dục và các công trình có khả năng thu hồi.

Thứ ba, về thuế thu nhập doanh nghiệp và thu nhập cá nhân: Các doanh nghiệp đang hoạt động hoặc mới thành lập được hưởng thuế suất thu nhập doanh nghiệp (TNDN) 15% trong 15 năm; trường hợp các dự án có quy mô đầu tư từ 100-200 triệu USD, sử dụng lao động từ 1.000 lao động trở lên được hưởng mức thuế suất TNDN 10% trong 15 năm; các dự án có số vốn đầu tư từ 200 triệu USD trở lên, sử dụng trên 1.000 lao động được hưởng mức thuế suất TNDN 5% trong 15 năm kể từ khi thành lập (tính liên tục từ năm đầu tiên doanh nghiệp đi vào hoạt động). Về thuế thu nhập cá nhân (TNCN), người Việt Nam và người nước ngoài làm việc tại Khu kinh tế Móng Cái, có thu nhập từ việc làm thuộc diện chịu thuế TNCN được giảm 70% số thuế TNCN phải nộp.

Thứ tư, chính sách đất đai và sử dụng tài nguyên: Thời hạn cho thuê đất đai để sản xuất kinh doanh trong khu kinh tế đối với các dự án trong danh mục khuyến khích đầu tư là 70 năm; dự án đặc biệt khuyến khích đầu tư, có mức đầu tư tối thiểu 200 triệu USD trở lên được áp dụng thời gian thuê tối đa là 99 năm. Ngân sách nhà nước (trung ương, tỉnh, thành phố) hỗ trợ 100% chi phí giải phóng mặt bằng đối với các dự án nằm trong danh mục đặc biệt khuyến khích đầu tư; hỗ trợ 50% chi phí đền bù, giải phóng mặt bằng với các dự án khuyến khích đầu tư.

Thứ năm, chính sách thu hút nhân tài và thu hút nguồn nhân lực chất lượng cao: Cần có chính sách thu hút

nhân tài đa dạng, có chế độ ưu đãi đặc biệt nhằm thu hút các trí thức, chuyên gia giỏi (trong và ngoài nước) thuộc các lĩnh vực: quản trị hành chính, kinh tế, công nghệ, tư vấn, kinh doanh... về làm việc tại cơ quan quản lý nhà nước và được phép tự thỏa thuận áp dụng mức lương trả cho người lao động trên cơ sở khả năng tài chính của thành phố Móng Cái.

Thứ sáu, chính sách thu hút dân di cư tới khu kinh tế Móng Cái: Nhà nước giao đất (không thu tiền sử dụng đất hoặc miễn thuế đất trong một thời gian hợp lý); hỗ trợ kinh phí giải phóng mặt bằng dự án, một phần kinh phí đầu tư xây dựng (hoặc miễn các loại thuế) để khuyến khích doanh nghiệp xây dựng chung cư cho các đối tượng tạm trú, người có thu nhập thấp thuê dài hạn với mức thuê hợp lý được Nhà nước phê duyệt để thu hút lao động và xóa bỏ hệ thống nhà tạm.

Thứ bảy, chính sách thương mại, xuất nhập khẩu: Chính phủ cần tiến hành (i) Hỗ trợ đàm phán với Trung Quốc về chính sách thương mại khi Hiệp định Thương mại tự do Trung Quốc - ASEAN có hiệu lực để đảm bảo cho các hoạt động thương mại dọc biên giới Việt Nam - Trung Quốc; (ii) Phê duyệt Đề án các cơ chế vận hành Khu hợp tác kinh tế qua biên giới Móng Cái (Việt Nam) - Đông Hưng (Trung Quốc); (iii) Cho phép hàng hóa tạm nhập tái xuất từ Trung Quốc qua Việt Nam đi nước thứ 3 được nhập qua cửa khẩu chính, cửa khẩu phụ và các lối mở trong KKTCK Móng Cái; (iv) Giữ ổn định chính sách đối với cư dân biên giới tại Quyết định số 254/2006/QĐ-TTg ngày 07/11/2006 của

Thủ tướng Chính phủ “V/v quản lý hoạt động thương mại biên giới với các nước có chung biên giới”; đồng thời tiếp tục có các cơ chế, chính sách khuyến khích thu hút mạnh mẽ dân cư ra sinh sống và bám trụ biên giới lâu dài.

Thứ tám, chính sách về xuất nhập cảnh: Công dân Trung Quốc và công dân nước thứ 3 nhập cảnh vào KKTCK Móng Cái qua cửa khẩu Móng Cái được miễn thị thực trong thời gian 30 ngày. Nếu muốn đến các địa phương khác của Việt Nam thì cơ quan quản lý xuất nhập cảnh tại Móng Cái được quyền xem xét, cấp thị thực theo quy định hiện hành ngay tại cửa khẩu trong thời gian không quá 2 giờ.

Kết luận

Xây dựng KKTCK Móng Cái thành một khu kinh tế phát triển năng động, hiệu quả, mang tầm vóc quốc tế, một cực tăng trưởng quan trọng, trung tâm phát triển kinh tế của vành đai kinh tế ven biển Vịnh Bắc Bộ, trở thành động lực phát triển mạnh mẽ của toàn vùng Đông Bắc và cả nước, mở ra cánh cửa giao lưu với thế giới; gắn phát triển kinh tế với đảm bảo an ninh quốc phòng, góp phần thúc đẩy quan hệ hợp tác, giao lưu kinh tế, văn hoá - xã hội và đảm bảo vùng biên giới hoà bình, hữu nghị, cùng nhau phát triển, là một yêu cầu bức thiết. Tuy nhiên, KKTCK Móng Cái một mặt đang đón nhận những cơ hội lớn, song thách thức cũng không nhỏ. Vấn đề ở đây là tìm ra được các giải pháp mang tính chiến lược để khai thác tiềm lực tại chỗ, thu hút nguồn lực xung quanh và tạo thế cạnh tranh lâu dài và bền vững Móng Cái

trở thành khu vực kinh tế biên giới trọng điểm của Việt Nam./.

CHÚ THÍCH

1. Theo Quyết định số 19/2012/QĐ-TTg, ngày 10 tháng 4 năm 2012 của Thủ tướng Chính phủ, về việc thành lập Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái tỉnh Quảng Ninh, KKTCK Móng Cái, là khu vực có ranh giới địa lý xác định, thuộc lãnh thổ và chủ quyền quốc gia, có không gian kinh tế riêng biệt; gồm toàn bộ thành phố Móng Cái (bao gồm 17 đơn vị hành chính trực thuộc là các phường: Trà Cổ, Trần Phú, Ka Long, Ninh Dương, Hải Yên, Hải Hòa, Bình Ngọc, Hòa Lạc và các xã: Hải Tiến, Vạn Ninh, Hải Đông, Quảng Nghĩa, Vĩnh Thực, Vĩnh Trung, Hải Sơn, Hải Xuân, Bắc Sơn); Khu công nghiệp - cảng biển Hải Hà (bao gồm 3 đơn vị hành chính là các xã: Quảng Điền, Quảng Phong và Phú Hải); thị trấn Quảng Hà và các xã Quảng Thắng, Quảng Thành, Quảng Minh, Quảng Trung, Cái Chiên (huyện Hải Hà). Toàn bộ diện tích tự nhiên của khu kinh tế khoảng 121.197 ha, trong đó diện tích đất liền là 66.197 ha và diện tích mặt biển là 55.000 ha; ranh giới địa lý được xác định như sau: phía Bắc giáp thành phố Đông Hưng (Trung Quốc), phía Tây giáp một số xã của huyện Đầm Hà và huyện Vân Đồn, phía Đông và Nam giáp biển Đông (Vịnh Bắc Bộ). Theo phân khu chức năng, KKTCK Móng Cái gồm: Khu cửa khẩu quốc tế; Các khu công nghiệp; Trung tâm tài chính; Khu đô thị; Khu Trung tâm hành chính; Khu dân cư; Các khu chức năng khác, v.v. Cho đến nay, phía Quảng Ninh đã và đang tích cực thúc đẩy tiến trình xây dựng khu hợp tác kinh tế biên giới Móng Cái - Đông Hưng.
2. Theo Quyết định 675/QĐ-TTg ngày 18/9/1996 của Thủ tướng Chính phủ và

Quyết định 103/1998/QĐ-TTg ngày 04/6/1998 bổ sung Quyết định 675/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ) và năm 2001 được cụ thể hóa và áp dụng trong cả nước các cơ chế chính sách cho khu kinh tế cửa khẩu theo Quyết định 53/2001/QĐ-TTg.

3. Xem: Móng Cái từng bước vươn mình, <http://laodong.com.vn/quang-ninh/mong-cai-tung-buoc-vuon-minh-280688.bld>

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Công Thương (2010), *Báo cáo quy hoạch phát triển Kết cấu hạ tầng thương mại tuyến hành lang kinh tế Lào Cai - Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh giai đoạn 2009-2020, có xét đến năm 2025*.
2. Đặng Xuân Phong (2012), *Phát triển KKTCK biên giới phía Bắc Việt Nam trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế*, Luận án tiến sĩ, Đại học Kinh tế quốc dân.
3. Hoàng Minh Tuấn (2012) “Kiểm soát thu thuế xuất, nhập khẩu tại cục hải quan tỉnh Quảng Ninh”, Trường đại học Kinh tế TP. Hồ Chí Minh.
4. *Khu hợp tác kinh tế xuyên biên giới Đông Hưng Trung Quốc - Móng Cái Việt Nam*, http://www.dxxf.gov.cn/syqjs/bsfwjg_417/201305/t20130508_9147.html
5. *Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái*. Nguồn: <https://www.mongcai.gov.vn/vi-vn/tin/khu-kinh-te-cua-khau-mong-cai/50662-48704-61518>
6. Lưu Kiến Văn (Liu Jianwen) - Lôi Tiểu Hoa (Lei Xiaohua), *Triển vọng, vấn đề và đối sách của khu hợp tác kinh tế xuyên biên giới Trung - Việt khu vực Quảng Tây*, Vùng quanh Đông Nam Á, số 6 năm 2010 (tiếng Trung Quốc).
7. Móng Cái: “Điểm khởi đầu” của Vành đai kinh tế ven biển Vịnh Bắc Bộ. Nguồn: <http://www.baoquangninh.com.vn/>
8. Nhiều tác giả (2007), *Phát triển hai hàng lang, một vành đai kinh tế Việt - Trung trong khuôn khổ hợp tác ASEAN-Trung Quốc*, Kỷ yếu hội thảo, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
9. Phan Vinh, *Nghiên cứu phát triển khu hợp tác kinh tế biên giới Đông Hưng (Trung Quốc) - Móng Cái (Việt Nam)*, Tạp chí Nghiên cứu Trung Quốc số 4/2014
10. Phương Trà, *Phát triển kinh tế cửa khẩu trong hội nhập kinh tế quốc tế của Việt Nam - thực tiễn từ Quảng Ninh*. Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Hội nhập kinh tế quốc tế: 30 năm nhìn lại và thực tiễn Quảng Ninh”.
11. *Quyết định số 19/2012/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ: Về việc thành lập Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái, tỉnh Quảng Ninh* ngày 10/4/2012.
12. *Quyết định về việc Phê duyệt Nhiệm vụ Quy hoạch chung xây dựng Khu kinh tế cửa khẩu Móng Cái tỉnh Quảng Ninh đến năm 2030 tầm nhìn đến năm 2050* của Thủ tướng Chính phủ ngày 31/12/2013.
13. Thành phố Móng Cái, “*Đánh giá thành tựu, hạn chế và những vấn đề đặt ra của quá trình hội nhập kinh tế quốc tế của thành phố cửa khẩu quốc tế Móng Cái trong gần 30 năm qua (từ năm 1986 tới nay)*”. Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Hội nhập kinh tế quốc tế: 30 năm nhìn lại và thực tiễn Quảng Ninh”.
14. Trần Lê, *Chuyển động cửa khẩu Móng Cái*, Thời báo kinh tế Việt Nam. (14/1/2008).
15. Trịnh Văn Hồng, “*Những thành tựu, hạn chế và đề xuất, kiến nghị để nâng cao hiệu quả các khu công nghiệp, khu kinh tế trên địa bàn tỉnh Quảng Ninh góp phần vào quá trình hội nhập kinh tế của tỉnh trong giai đoạn tới*.” Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Hội nhập kinh tế quốc tế: 30 năm nhìn lại và thực tiễn Quảng Ninh”.
16. UBND tỉnh Quảng Ninh, *Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Quảng Ninh đến năm 2020, tầm nhìn đến năm 2030*, Quảng Ninh tháng 10/2013.